

ርእይቶ ዓለምለካዊ ተባብሮ ኤርትራውያን ንምድፋንዎ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ን “እዋኑ ሒጂዮ ንምቛም ሓድነታዊ መንግስቲ ኣብ ዲያስፖራ” ኣብ ትሕቲ ዝብል እረእስቲ ዝቐረበ እማመ ሓው ሳልሕ ዮኑስ <http://awate.com/its-time-for-a-unity-government-in-exile/>

ሓው ሳልሕ ዮኑስ ሓደ ካብቶም ዝናእዱ ብጉዳይ ኤርትራ ኣስፊሖም ዝተመራመሩን ዝጽሕፉን ሙሁርዮ። ብግምትና ደለይቲ ፍትሒ ዘየድምዕ ኮይኑ ምጽኑሑ ካብ ዝፈጠረሉ ዘይምዕጋብ ዝተላዕለ ይኸውን እዚ “ንምቛም ሓድነታዊ መንግስቲ ኣብ ዲያስፖራ” ዝብል ሓሳብ ዝቐርብ ዘሎ። ሳልሕ ዝብል ዘሎ ካብተን ክልተ ናይ ሓርነታዊያን ዉዳባት፡ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራን ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራን፡ ኣብ ዝሓለፉ ጉባኤታት ዝተመረጹ መራሕቲ ነቲ ዝቐውም መንግስቲ ክመርሑዮ ሓሳቡ። ኣብዚ ሓሳብዚ ንክንቐበሎ ደስ ምበለና ግን ኣብ ታሕቲ ከም ንገልጾ ኣቲ ሓሳቡ፡ ዝሰርሕ ወይ ድማ ናብ ተግባር ክሰጋገር ዘይክእል እዩ ዝብል እምነት ኣለና።

1. ኣጋባብ ኣማራርጻ መራሕቲ ብውገን ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ኣብ ወጻኢ ብዝርከቡ ኣባላት ህግደፍን ከምኡውን እቶም ኣብ 1987 ኣባላት ማእከላይ ሽማግሌ ኮይኖም ዝተመርጹን ኮይኖም ዉዳባዊ ጉባኤ ናይ ሕዝባዊ ግንባር ኣብ ዝሓጸረ ጊዜ ፋይ ዉዳባዊ ጉባኤ ክገብሩ ይጽውዕ። ዕላማ ናይዚ ጉባኤ ንምእራም ነቲ መጭወይቲን ስሙ ምልዋጥን ዘጋጠሞ ሳልሳይ ዉዳባዊ ጉባኤ ናይቲ ውድብዮ። ብወገን ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ድማ ኩሎምቶም ኣባላት ኣብ ዲያስፖራ ዘለዉ፡ መራሕቲ ንምምራጽ ዉዳባዊ ጉባኤ የካይዱ። በዘም ካብ ክልቲኡ ዝተሓረዩ ድማ መሪሕነት ናይቲ ሓድነታዊ መንግስቲ ኣቐራምም እቲ ስርዓት ምስ ተኣለዩ ድማ ጊዚያዊ መንግስቲ የቐሙ። እዚ ድማ እሸጋሪ ኮይኑ ንረኽቦ። ንሕና ብዝርድኣና፡ ኣብ ዉሽጢ ሃገር ብዘለዉ ባእታታትዮም እቶም ቀንዲ ተዋሳኒቲ ኣብ ምእላይ ናይቲ ዲክታቶርያዊ ስርዓት። እቶም ቀንዲ ተዋሳኒቲ ኣብ ምእላይ ናይቲ ዲክታቶርያዊ ጉጅለ ዘይብሉ ጊዚያዊ ምእራግሪ መንግስቲ ክቐውም ይካእልዮ ዝብል እምነት የብልናን። ንምዃኑኸ ምጥላብ ውድባዊ ጉባኤ ናይ ህዝባዊ ግንባር ኮነ ተጋድሎ ሓርነት ኣብ ዲያስፖራ ኣብዚ መድርኽዚሲ ከዉን ምግባር ይካእልዮ? ገሊእም ኣባላት ናይቲ ማእከላይ ሽማግሌ ዝነበሩም ኣብ ዲያስፖራ ዘሎዉ ነንሕድዶምውን ኣብ ዘይምዝርራብ በጺሖም ዘሎዉዮም። ብተወሳኺ ገሊእም ካብ ክልቲኡ ዉዳባት ነበር ብዝተዋጽኡ ኣባላት ሓዲሽ ዉድባት ኣቀሩምም ይርከቡ። ሳሊሕ እዘም ናይ ሕዝባዊ ግንባር ነበር ኣብቲ ሓዲሽ ዉዳብ ዝመስረቱዎ ክባተኹዲዩ ዝሓሰብ ዘሎ? ንሱ ከም ዝብሎ ምክንያት ናይ ዉዳባዊ ጉባኤ ደሞክራሲያዊ ምርጫ ንመሪሕነት ንምክያድም ድሓር ካብ ክልቲኡ ብዝሕረዩ ድማ ፈጻሚ ኣካል ንምምራጽዮ፡ በዚ ኣጋባብ ድማ ነቲ መሪሕነት ቀጻልነትን ኣብ ዉሽጢ ደለይቲ ፍትሒ ተሳኢኑ ዘሎ፡ ተቐባልነት ይህቡ። ንምርድኡ ኣጸጊሙና ዘሎ ግን፡ ተቐባልነት ናይቶም ንዝግበዩ ክፋል ንጡፋት ደምበ ፍትሒ ብፍላይ ድማ መናእሰያት ኤርትራውያን ኣባልነት ናይ ሕግ ኮነ ተ/ሓ ዘይኮኑ ግን ከኣ ንጡፋት ኣባላት ዓለምለካዊ ምንቅስቃስ ይኣክል ዝኾኑ ኣጓኒኻ ዝምረጹ ናይ ቀደም ናይ ህግ ን ተ/ሓ ን መራሕቲ ነበርዮ።

2. ብናይ ህግ ን ተ/ሓ ን ዝተመረጹ ዝቐውም ሓድነታዊ መንግስቲ ናይ ሳልሕ ሓሳብ ኣይንሰማምዓሉን። ዘድለየና ዘሎ ተቐባልነት ናይ ኩሎም ደለይቲ ፍትሒ ኣብ ዲያስፖራ ዘሎዉ ዝውክል መሪሕነትዮ። ተቐባልነት ናይቲ መሪሕነት ብኩሎም ደለይቲ ፍትሒ ኣብ ዲያስፖራ ምስ ዝምረጽዮ። እዚ ማለት ድማ ኩለን ዉዳባት ሲቪካውያን ማሕበራት፡ ናይ ደቀንስትዮ ማሕበራት፡ መናእሰያት፡ ምዚቀኛታትን ካልኣት ስነ-ጥበባውያንን ተጣብቐቲ መሰል ደቂሰባት፡ ምሁራት ሰብ ሞዶ፡ ብሓበራ ኩሎም ተቐላሰቲ ንፍትሒ ብዝካፈሉዎ ደሞክራሲያዊ ኣገባብ ምርጫ ኣብ ንኩሉ ዘካፍል ምርጫ እዩ። በዘም ከካብ ቦትኡ ብተቐባልነት ዘለዎም ዝተመዘ ወክልቲ ሃገራዊ ባይቶ ብምቐም ካብዚኣም ድማ ዓለምለካዊ መሪሕነት የምረጹ። እዚዮ ዓለማዊ ይኣክል ከተግብር ዝንቃሳቐስ ዘሎም ምስቲ ኩሉ ናይ ኮቪድ ሽግራትን ተጽብኦ ናይቲ ስርዓትን ካልእን ኣብ ግምት ኣእቲኻ ባሲ ስጉምቲ ንቅድምት ከይዱ ይርከቡ።

3. ኣብዚ ክበርህ ዘለዎ ዓለምለካ ምንቅስቃስ ይኣክል ፖለቲካዊ ዉድብ ኣይኮነን፡ ህዝባዊ ፖለቲካዊ ናይ መሰረታት (grassroot) ምንቅስቃስዮ። መሪሕነት ዓለምለካ ይኣክል ድሕሪ ሙራድቲ ስርዓት ስልጣን ንምርካብ ኣይኮነን። ከም ዝርድኣናቲ ሓላፍነቱ ብሎም ኣብ ዲያስፖራ ዘለው ተቐላሰቲ ንፍትሒ ዝግበር ንምእላይ እቲ ዲክታቶርያዊ ስርዓት ዝገብሩዎ ንጥፊታት ኣዋሃሂዱ ንኩሉ ዝውክል ግሉጽን ተሓታትነትን ብዘሎዎ ኣጋባብ መሰጋገሪ መሪሕነት ንምምራጽዮ። ዓለምለካዊ መሪሕነት፡ ኣድማዒ ዝኾነ ክብ ብዝበሉ ሞያውያን ናይ ዲፕሎማሲ ናይ ወጻኢ ጉዳያትን ብውሁድ ድምጺ፡ ሓባራዊ ስራሕ የካይዱ። ተቐባልነት ብዘለዎም ሞያዊ ብቐዳቶም ዝተመስከረሎም ኣህጉራዊያን ትካላት ከም ሕቡራት ሃገራት፡ ሕብረት ኣውሮጳ፡ ሕብረት ኣፍሪቃ፡ ናይ ኣዕራብ ማሕበርን፡ ካልኣትን ተቐባልነትን ተሰማዕነትን ይረኽቡ። ልዕሊ ኩሉ ግን ቀዳምነት ናይቲ ስርዓት ምእላይ ስለ ዝኾነ፡ ነቶን ናይዚ ስጉምቲ ዝሰከሙ ናይ ዉሽጢ ሓይልታት መሪሕነት ናይ ዓለምለካዊ ምንቅስቃስ ይኣክል ዘደሊ ሞራላዊ ኮነ ካልእ ዝጠልቦ ነገራት ዲፕሎማሲን ጎስጓጎትን ነቲ ናይ ዉሽጢ ናይ ለውጢ ሓይልታት የቐርቡ።

4. ኣብዚ ከስመረሉ ዘለዎ፡ ዓለምለኸ ምንቅስቃስ ይኣክል ንኲሎም ምንቅስቃሳት ዘሳትፍ ብደለይቲ ፍትሒ ናይ ዲያስፖራ ኣብ ከክተምኡ ብዝቐመጠ ናይ ደለይቲ ፍትሒ ባይቶታት ዝቐመጠ ኢዩ። መዋቕርን ኣምርን ናይ'ዚ ጥርናፊ'ዚን ኣሳታፍነቱን፡ ደሞክራሲያውነቱ ዘየማትእ'ዩ። በዚ ኣካይዳ'ዚ ኣብ ወዕወዕ ጎስጓጎትን ምዉድዳብን ኣብ ምሉእ ዓለም ዝርከቡ ኤርትራውያን ምስቲ ኩሉ ናይ ልአቡዳ ኮሮና ጸገማትን እቲ ተጻባኢ ባህርያት ናይቲ ስርዓትን ካልኣት ባእታትን እቲ ንጥፊታት ብዝሕብን ምዉንጫፍ ይጉዳዝ ኣሎ።
5. ካልእ ዝዓበየ ዕማም ናይዚ ዓለምለኸ መሪሕነት፡ ድደሕሪ ምዉዳቕቲ ስርዓት ንምቐዳ ናብ ደሞክራሲ ንምስግጋር ዘድሊ መዋቕር ምንዳፍ እዩ። ዓለምለኸ መሪሕነት ምስ ኩሉን ኤርትራውያን ፖለቲካውያን ዉዳባት ብምትሕብባር ናይ ዉሽጢ ናይ ለውጢ ሓይልታት ከምኡውን ካልኣት ተሳተፍቲን ተጠቀምቲን ናይቲ ለውጢ ዓቕሙ ብዝፈቐዶ ዘደሊ ምቕርራባት መታን ኣቲ ስርዓት ምስ ወደቐ ናይ ስልጣን ባይነትን ምድንጋራትን ከይፍጠር ክጽዕር ትጽቢት ይግበረሉ። እዚ ማለት፡ ከምቲ ኣብ ሶማሊያ ድሕሪ ሞት ሳይድ ባሪ ሕንፍሽፍሽ ናይ ሃገር ብርሰት፡ ከምኡውን ደድሕሪ ምፍራስ ስርዓት ጋዳፊ ኣብ ሊብያ ዘከተለ ናይ ሃገር ምፍፍርራሰን ሕገ ኣልባነትን፡ ኣብ ሃገርና ከይግሃድ ከወግድ ይጽዕር። ኣባላት ፖለቲካውያን ወድባት ምስ ባይቶ ዓለምለኸ ይኣክል ጥቡቕ ናይ ስራሕ ርክብ ከምስርቱ ክትርእ ኣዝዩ ተስፋ ዝህብ እዩ።
6. ዓለምለኸ መሪሕነት ይኣክል ካብ ኣባላቱ ገንዘብ ክእክብ ይግብኡ። ብተወሳኺ ናይ ገንዘብ ሓገዝ ካብ ሃገራት ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ኣብ ኤርትራ ዝድግፉ ናይ ገንዘባዊ ድለባ ክፍሊ ክህልዎ ይግባእ። ብኤርትራውያን ስደኛታት ተጻቢብን ዘለዎ ሃገራት ኣብ ኤርትራ ደሞክራሲያዊ ለውጢ፡ ኣብ ርእሲቲ ሰብኣዊ ርህራሄ፡ ንሃገራዊ ርብሓኦም፡ ናይ ገንዘብ ሓገዝ ክህባ ይግደሳ ማለት'ዩ።
7. ኣብ መደምደምታ ዓለምለኸዊ ተበግሶ፡ ንኲሎም ኤርትራውያን ደለይቲ ፍትሒ ን ባይቶ ዓለምለኸ ምንቅስቃስ ይኣክል ከም ብዝሒ ኣባላቱ ብደረጃ ናይ ቅድምን ዘሎን ጥርናፊታት ኣዚዩ ብዙሕ ከም ምኻኑ መጠን ተምክሮኡ፡ ጸጋታቱን ሞያታቱን ነዚ ሃገራዊ ጥርናፊ ሓገዙ ከወፊ ንላቦ። እማመ ሳልሕ ዮኑስ ነቶም ዓንዲ ሕቕ ናይ ዓለምለኸ ጥርናፊ ዝኾኑ ንጡፋት ተቐላሰቲ ዝጎሲ እዩ። ዓለምለኸ ምንቅስቃስ ይኣክል ዓቢ ዕድልን፡ ዓቕምን ሓላፍነትን ዘሎዎ ንብዙሕነት ኤርትራዊ ዲያስፖራ ኣወሃሂዱ ንሓደ ዕላማ ንድሕነት ኤርትራን ደሞክራሲያዊ ምስግጋርን ከዕውት ዝኸእል'ዩ። ናይ ኤሪ-ይኣክል ፋውንደሽን ኣብ ሓጺር ጊዜ ልዕሊ \$800,000.00 (ሸሞንተ ሚእቲ ሺሕ ዶላር) ኣኪቡ ንስድተኛታትና ዘደሊ ናይ ኮቪድ መካላሽሊ ኮነ ናይ መግቢ ደገፍ ግሉጽን ኣድማዕን ብዝኾነ መንገዲ ዝልለ ዕማም ከም ዝዓመመ ንፈልጦ ሓቂዮም ምዝካሩ ኣገዳሲ ይመስለና። እዚ፡ ግዝያዊ መሪሕነት ብኣይቶ ዓለምለኸ ይኣክል ማዕረ ክንደይ ዓቕምታት ከም ዘልዎ ዝሕብር'ዩ።
8. ቀዳምነትና ምእላይ ስርዓት ኢስላምን ጉጅልኡን ኮይኑ፡ ኣብ ድያስፖራ እንርከብ ኤርትራውያን ነዚ ስርዓት ኣብ ምእላይ ምስ ዓለምለኸዊ ምንቅስቃስ ይኣክል ሓቢርና ብምስራሕ ኣገዳሲ ተራ ክንጻወት ኣሎና። ከም ኣሕዋትና ተጋሩ ብሓደ ድምጺ ኮይኖም ተኣምራት ዝሰርሑ ዘሎዉ ክንከውን ኣሎና።